

Briuselis, 2025 m. rugsėjo 19 d.
(OR. en)

12743/25

Tarpinstitucinė byla:
2025/0291 (NLE)

SOC 604
GENDER 170
ANTIDISCRIM 80
EMPL 401
TELECOM 296
CYBER 242
DATAPROTECT 208
DIGIT 170
FREMP 230

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. rugsėjo 19 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Dalykas:	Pasiūlymas TARYBOS SPRENDIMAS dėl pozicijos, kurios Europos Sąjungos vardu turi būti laikomasi dėl Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijos dėl lygybės ir dirbtinio intelekto projekto

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 518 final.

Pridedama: COM(2025) 518 final

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2025 09 19
COM(2025) 518 final

2025/0291 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

**dėl pozicijos, kurios Europos Sąjungos vardu turi būti laikomasi dėl Europos Tarybos
Ministrų Komiteto rekomendacijos dėl lygybės ir dirbtinio intelekto projekto**

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO DALYKAS

Šis pasiūlymas teikiamas dėl sprendimo, kuriuo nustatoma pozicija, kurios Sąjungos vardu turi būti laikomasi Europos Tarybos Ministrų Komitete dėl numatomo Europos Tarybos rekomendacijos dėl lygybės ir dirbtinio intelekto (toliau – Rekomendacija) priėmimo. Rekomendaciją parengė Dirbtinio intelekto, lygybės ir diskriminacijos ekspertų komitetas (GEC/ADI-AI) ir tikimasi, kad ji bus patvirtinta Lyčių lygybės komisijos (GEC) ir Kovos su diskriminacija, įvairovės ir įtraukties iniciatyvinio komiteto (CDADI) 2025 m. lapkričio 18–20 d. bendroje plenarinėje sesijoje, siekiant pateikti ją Ministrų Komitetui priimti iki 2025 m. pabaigos.

2. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

2.1. Europos Tarybos Ministrų Komitetas

Ministrų Komitetas yra Europos Tarybos sprendimų priėmimo organas, kurį sudaro 46-ių Europos Tarybos valstybių narių užsienio reikalų ministrai arba nuolatiniai atstovai Strasbūre. Ministrų Komiteto vaidmuo ir funkcijos aprašytos Europos Tarybos statuto (toliau – Statutas) IV skyriuje. Pagal Statuto 14 straipsnį kiekviena Europos Tarybos narė turi teisę į po vieną atstovą Ministrų Komitete ir kiekvienas atstovas turi po vieną balsą. Visos ES valstybės narės yra Europos Tarybos narės, todėl joms atstovaujama Ministrų Komitete. ES turi stebėtojo statusą be teisės balsuoti.

2.2. Dirbtinio intelekto, lygybės ir diskriminacijos ekspertų komitetas

GEC/ADI-AI yra bendras GEC ir CDADI pakomitetas, kuriam Ministrų Komitetas pavedė iki 2025 m. pabaigos parengti Rekomendaciją dėl dirbtinio intelekto sistemų poveikio, jų potencialo skatinti lygybę, įskaitant lyčių lygybę, ir rizikos, kurią jos gali kelti nediskriminavimo srityje.

GEC/ADI-AI sudaro aštuoni Europos Tarybos valstybių narių atstovai, keturi GEC ir keturi CDADI atstovai, taip pat šeši nepriklausomi ekspertai, turintys patirties dirbtinio intelekto, žmogaus teisių, lygybės, įskaitant lyčių lygybę, ir nediskriminavimo srityse. Kiekvienas GEC/ADI-AI narys turi po vieną balsą. ES yra dalyvė be teisės balsuoti.

GEC ir CDADI sudaro po 46 Europos Tarybos valstybių narių atstovus, kurie turi po vieną balsą. Be to, jų plenarinėse sesijose dalyvauja įvairių Europos Tarybos organų, tarpvyriausybinių organizacijų, stebėtojo statusą turinčių valstybių, nevyriausybinių organizacijų ir specializuotų institucijų atstovai. Europos Sąjungos atstovai kartais dalyvauja plenarinėse sesijose be teisės balsuoti.

2.3. Europos Tarybos pagrindų konvencija dėl dirbtinio intelekto ir žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės

2024 m. gegužės 17 d. Ministrų Komitetas priėmė Europos Tarybos pagrindų konvenciją dėl dirbtinio intelekto ir žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės (toliau – Pagrindų konvencija) – teisiškai privalomą sutartį, kuria siekiama užtikrinti, kad per dirbtinio intelekto sistemų gyvavimo ciklą vykdoma veikla visiškai derėtų su žmogaus teisėmis, demokratija ir teisės viršenybe, kartu prisidedant prie technologinės pažangos ir inovacijų.

Pagrindų konvencija taikoma DI sistemoms, galinčioms pažeisti žmogaus teises, demokratiją ir teisės viršenybę. Pagrindų konvencijoje numatyti principai ir pareigos bus taikomi per DI

sistemų gyvavimo ciklą valdžios institucijų arba jų vardu veikiančių privačiųjų subjektų vykdomai veiklai. Pagrindų konvencijos šalys taip pat privalo mažinti per DI sistemų gyvavimo ciklą privačiųjų subjektų vykdomos veiklos keliamą riziką ir poveikį, atsižvelgdamos į Konvencijos objektą ir tikslą, tačiau gali pasirinkti, ar taikyti Konvencijoje nustatytas pareigas, ar imtis kitų tinkamų priemonių. Konvencijoje taip pat nustatyti bendrieji įpareigojimai ir pagrindiniai principai, susiję su žmogaus orumo ir asmens savarankiškumo apsauga, taip pat lygybės ir nediskriminavimo siekimu. Be to, ja įpareigojama gerbti privatumą, apsaugoti asmens duomenis ir garantuoti skaidrumą ir priežiūrą, kad būtų užtikrinta atskaitomybė ir atsakomybė. Vienas iš principų – užtikrinti saugias inovacijas ir eksperimentus kontroliuojamojoje aplinkoje.

Pagrindų konvencijoje taip pat įtrauktas priemonių rinkinys, kuriuo siekiama užtikrinti prieinamas ir veiksmingas teisių gynimo priemones, kai per DI sistemų gyvavimo ciklą vykdamas veiklą padaroma žmogaus teisių pažeidimų. Jame taip pat išvardytos veiksmingos asmenų, kurių teisės stipriai paveikė DI sistemų naudojimas, procedūrinės garantijos ir apsaugos priemonės. Be to, asmenims turėtų būti pranešama, kad jie sąveikauja su DI sistema, o ne su žmogumi.

Į Konvenciją taip pat įtrauktos rizikos ir neigiamo poveikio vertinimo ir mažinimo priemonės, kurios turi būti įgyvendinamos reguliariai, siekiant nustatyti faktinį ir galimą poveikį žmogaus teisėms, demokratijai ir teisės viršenybei ir imtis tinkamų prevencijos ir poveikio mažinimo priemonių.

Galiausiai Konvencijoje nustatyta, kad jos šalys turėtų įvertinti, ar reikia nustatyti draudimus arba moratoriumus tam tikroms DI sistemų prietaikoms, kurios laikomos nesuderinamomis su pagarba žmogaus teisėms, demokratijos veikimu ar teisės viršenybe.

Kiekviena Konvencijos šalis nacionaliniu lygmeniu turėtų nustatyti arba paskirti vieną ar daugiau veiksmingų mechanizmų, skirtų prižiūrėti, kaip šalys vykdo Konvencijoje nustatytus įpareigojimus.

2024 m. rugpjūčio 28 d. Tarybai priėmus Sprendimą (ES) 2024/2218 dėl Pagrindų konvencijos pasirašymo Europos Sąjungos vardu, 2024 m. rugsėjo 5 d. Sąjunga Konvenciją pasirašė. Konvenciją taip pat pasirašė Andora, Kanada, Sakartvelas, Islandija, Izraelis, Japonija, Lichtenšteinas, Juodkalnija, Norvegija, Moldovos Respublika, San Marinas, Šveicarija, Ukraina, Jungtinė Karalystė ir Jungtinės Amerikos Valstijos.

2025 m. birželio 3 d. Komisija priėmė pasiūlymą dėl Tarybos sprendimo pradėti Pagrindų konvencijos sudarymo Sąjungos vardu procesą Tarybos sprendime (ES) 2024/2218 nustatytomis sąlygomis.

Pagrindų konvencija Sąjungoje įgyvendinama tik Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės (toliau – DI aktas)¹, ir, kai taikytina, kita atitinkama Sąjungos *acquis*². DI aktas yra išsamus reglamentas

¹ 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 ir (ES) 2019/2144 ir direktyvos 2014/90/ES, (ES) 2016/797 ir (ES) 2020/1828, (Dirbtinio intelekto aktas).

² Visų pirma, dvi direktyvos dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų – 2024 m. gegužės 7 d. Tarybos direktyva (ES) 2024/1499 dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų rasinės ar etninės kilmės, srityje, vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, užimtumo ir profesinėje srityje, vienodo požiūrio į moteris ir vyrus socialinės apsaugos srityje ir dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2000/43/EB ir

dėl dirbtinio intelekto, kuriuo siekiama skatinti inovacijas ir patikimo dirbtinio intelekto naudojimą, kartu apsaugant sveikatą, saugą ir pagrindines teises, įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija), įskaitant teisę į nediskriminavimą ir lyčių lygybę. DI akte nustatytos suderintos taisyklės, paprastai grindžiamos visišku suderinimu, kuriomis reglamentuojamas DI sistemų pateikimas rinkai, pradėjimas naudoti ir naudojimas Sąjungoje. Tos taisyklės yra tiesiogiai taikomos valstybėse narėse, nebent tame reglamente būtų aiškiai nustatyta kitaip.

2.4. Numatoma Europos Tarybos rekomendacija dėl lygybės ir dirbtinio intelekto

Rekomendacijoje daugiausia dėmesio skiriama DI potencialui skatinti lygybę, įskaitant lyčių lygybę, ir rizikai, kurią jis gali kelti nediskriminavimo srityje. Ja bus siekiama papildyti Pagrindų konvencijoje nustatytą bendrą sistemą, susijusią su lygybės principu dirbtinio intelekto ir žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės srityse (CETS Nr. 225) ir išplėtotą glaudžiai bendradarbiaujant su Dirbtinio intelekto komitetu (CAI).

Rekomendacija grindžiama tyrimu „Study on the impact of artificial intelligence systems, their potential for promoting equality, including gender equality, and the risks they may cause in relation to non-discrimination“ (liet. „Dirbtinio intelekto sistemų poveikio, jų potencialo skatinti lygybę, įskaitant lyčių lygybę, ir rizikos, kurią jos gali kelti nediskriminavimo srityje, tyrimas“), kurį 2023 m. patvirtino GEC ir CDADI³. Tyrime nustatyti keturi papildomi reglamentavimo ir politikos intervencijos būdai siekiant užtikrinti tvirtą žmogaus teisėmis grindžiamą požiūrį į dirbtinį intelektą, t. y. 1) prevencija, skaidrumas ir atskaitomybė, 2) teisė kreiptis į teismą ir teisių gynimo mechanizmai, 3) įvairovė, įtrauktis, atstovavimas ir dalyvavimas, 4) demokratinis dalyvavimas, visuomenės informuotumo didinimas ir gebėjimų stiprinimas.

Siekdama surinkti suinteresuotųjų subjektų ir suinteresuotųjų visuomenės atstovų nuomones, Europos Taryba nuo 2025 m. kovo 10 d. iki 2025 m. balandžio 28 d. vykdė viešas konsultacijas dėl Rekomendacijos projekto.

Rekomendacijos projektas buvo aptartas 2024 m. rugsėjo 25–26 d. ir 2025 m. vasario 26–27 d. GEC/ADI-AI posėdžiuose. Paskutinis ekspertų grupės posėdis turi įvykti 2025 m. spalio 7–9 d. ir jame bus baigtas rengti Rekomendacijos teksto projektas. Prieš tą posėdį liepos mėn. pabaigoje buvo išplatinta penkta peržiūrėta Rekomendacijos redakcija (*nuoroda GEC/ADI-AI(2024)7rev5*).

Rekomendacijos projektas taip pat buvo aptartas 2024 m. lapkričio mėn. GEC ir CDADI posėdžiuose ir turi būti patvirtintas 2025 m. lapkričio 18–20 d. vyksiančioje bendroje GEC ir CDADI plenarinėje sesijoje, kad būtų pateiktas Ministrų Komitetui. Ministrų Komitetas siekia oficialiai priimti Rekomendaciją ne vėliau kaip 2026 m. pavasarį.

Numatomos Rekomendacijos tikslas – „padėti valstybėms narėms visoje savo ir viešojo bei privačiojo sektorių subjektų veikloje skatinti lygybę, įskaitant lyčių lygybę, užkirsti kelią visų formų diskriminacijai ir su ja kovoti per DI sistemų gyvavimo ciklą“.

2004/113/EB ; 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1500 dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų dėl vienodo požiūrio į moteris ir vyrus ir vienodų jų galimybių užimtumo ir profesinės veiklos srityje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2006/54/EB ir 2010/41/ES.

³ Kovos su diskriminacija, įvairovės ir įtraukties iniciatyvinio komiteto (CDADI) 7-ojo plenarinio posėdžio ataskaita, 2023 m. birželio 27–29 d., CDADI (2023)13, <https://rm.coe.int/7th-plenary-meeting-27-29-june-2023-report/488010b9d5>.

Rekomendacija nesukurtų teisiškai privalomo poveikio ir įsipareigojimų ir būtų grindžiama savanorišku Europos Tarybos valstybių narių taikymu. Tačiau pagal Statuto 15 straipsnio b punktą Ministrų Komitetas gali paprašyti valstybių narių vyriausybių „informuoti ją apie veiksmus, kurių jos ėmėsi“ dėl rekomendacijų.

3. POZICIJA, KURIOS TURI BŪTI LAIKOMASI SĄJUNGOS VARDU

Siūloma, kad Sąjungos pozicija būtų pritarti Rekomendacijos projekto priėmimui Ministrų Komitete, su sąlyga, kad juo bus užtikrintas suderinamumas su Sąjungos *acquis*, visų pirma Dirbtinio intelekto aktu, ir suderinamumas su Europos Tarybos pagrindų konvencija. Dabartinis Rekomendacijos projektas (2025 m. liepos mėn. 5 red.) dar nėra visiškai suderintas.

Konkrečiau, Sąjunga turėtų pritarti rekomendacijos projekto priėmimui su sąlyga, kad Rekomendacija atitiks toliau nurodytus reikalavimus.

1. Priemonės, susijusios su DI sistemų gyvavimo ciklo subjektais, neviršija DI akte, kuriuo iš esmės visiškai suderinamos DI taisyklės Sąjungoje, be kita ko, lygybės srityje, nustatytų įpareigojimų.

Visų pirma Rekomendacija turėtų suteikti pakankamai lankstumo įgyvendinant DI aktą (laikantis Pagrindų konvencijoje nustatyto požiūrio),⁴ todėl reikėtų atitinkamai iš dalies pakeisti Rekomendacijos projekto 7, 9, 10 ir 36 dalyse pateiktas nuorodas į poreikį imtis „veiksmingų priemonių“.

- Rekomendacijos projekto 9, 10.1 ir 18.2 dalyse siūlomos priemonės turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistos, kad būtų išvengta rekomendacijų nustatyti papildomas teigiamas pareigas, susijusias su DI sistemų tiekėjų ir diegėjų lygybės skatinimu.
 - Rekomendacijos projekto 5.1 dalies nuostatos turėtų būti atitinkamai pakoreguotos, kad būtų išvengta DI naudojimo neterminuoto apribojimo, nesuderinamo su ES požiūriu į DI reguliavimą ir ES inovacijų politiką.
2. Siekiant užtikrinti nuoseklumą ir sąveikumą su Sąjungos teisine sistema tiek terminologiniu, tiek materialiniu požiūriu, Rekomendacijoje paaiškintos priemonės ir standartai.
 - Visų pirma, siekiant užtikrinti pakankamą įgyvendinimo lankstumą, 18 dalyje turėtų būti atitinkamai patikslintos nuorodos į vienodus standartus ir šališkumą, siekiant užtikrinti, kad priemonės išliktų proporcingos ir orientuotos į žalą.
 3. Apsaugos priemonės, susijusios su žmogaus atliekamos peržiūros ir apeliacijų procedūromis (16a dalis), yra atitinkamai pakoreguotos, atsižvelgiant tiek į DI aktą, tiek į Pagrindų konvenciją, taip užtikrinant šių dviejų priemonių suderinamumą, kartu išvengiant konkrečių su DI susijusių pareigų nustatymo DI sistemų, nenumatytų Sąjungos *acquis*⁴, tiekėjams arba diegėjams.
 4. Rekomendacijos projekto 36 dalies pabaigoje išvardytų sektorių, kuriems reikia skirti ypatingą dėmesį, taikymo sritis iš dalies keičiama siekiant užtikrinti, kad ji būtų nuosekli ir apimtų tik DI akte (I ir III prieduose) apibrėžtas didelės rizikos sritis, taip

⁴ Žr. versiją, kurios nuoroda GEC/ADI-AI(2024)7rev5.

išvengiant jame nenurodytų sektorių įtraukimo arba pakeičiant tokias nuorodas dėl stebėsenos veiksmų ar kitų pakankamai lanksčių metodų⁵.

4. TEISINIS PAGRINDAS

4.1. Procedūrinis teisinis pagrindas

4.1.1. Principai

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 218 straipsnio 9 dalyje numatyti sprendimai, kuriais „nustatomos pozicijos, kurios Sąjungos vardu priimamos susitarimu įsteigtame organe, kai tam organui reikia priimti teisinę galią turinčius aktus, išskyrus aktus, papildančius arba pakeičiančius susitarimo institucinę struktūrą“.

SESV 218 straipsnio 9 dalis taikoma neatsižvelgiant į tai, ar Sąjunga yra organo narė arba susitarimo šalis⁶.

Sąvoka „teisinę galią turintys aktai“ apima aktus, turinčius teisinę galią pagal aptariamą organą reglamentuojančias tarptautinės teisės normas. Ji taip pat apima priemones, kurios nėra privalomos pagal tarptautinę teisę, tačiau „gali stipriai paveikti Sąjungos teisės akto leidėjo priimamų teisės aktų [...] turinį“⁷.

4.1.2. Taikymas aptariamuoju atveju

Kaip nurodyta 2 skirsnyje, Rekomendaciją turi priimti Ministrų Komitetas, t. y. tarptautiniu susitarimu įsteigtas organas, kuris gali turėti teisinių pasekmių, darydamas įtaką DI akto įgyvendinimui ir taikymui.

Konkrečiau, tam tikrose DI akto nuostatose aiškiai nurodyta, kad įgyvendinant DI aktą turėtų būti atsižvelgiama į esamus „tarptautinius metodus“ ir „tarptautinius standartus“. Pavyzdžiui, DI akto 40 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad standartizacijos proceso dalyviai turi atsižvelgti į „[esamus tarptautinius DI srities standartus], kurie atitinka Sąjungos vertybes, pagrindines teises ir interesus“. Rekomendacijoje bus nustatytos lygybės per DI sistemų gyvavimo ciklą skatinimo gairės, kurios galėtų būti vienas iš lyginamųjų standartų, pagal kuriuos vertinami darnieji standartai. Be to, DI akto 56 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad DI tarnyba, sudarydama palankesnes sąlygas rengti praktikos kodeksus Sąjungos lygmeniu, atsižvelgtų į „tarptautinius metodus“. Pirmąjį bendrosios paskirties DI modelių praktikos kodeksą Komisija jau baigė rengti ir įvertino kaip tinkamą bendrosios paskirties DI modelių tiekėjams įrodyti, kad jie laikosi atitinkamų DI akte nustatytų pareigų.

Pagal DI akto 56 straipsnio 6 dalies pirmą pastraipą DI tarnyba ir Valdyba turi reguliariai stebėti ir vertinti, kaip dalyvaujantys subjektai įgyvendina praktikos kodeksų tikslus ir kaip jie prisideda prie tinkamo šio reglamento taikymo.

Numatytu Rekomendacijos priėmimo metu darbas, susijęs su darniaisiais standartais, bus pasistūmėjęs į priekį ir jau užbaigtas DI akto bendrosios paskirties DI modelių praktikos kodeksas. Rekomendacija gali būti svarbi ateityje atnaujinant praktikos kodeksą ir standartus.

Todėl siūlomo sprendimo procedūrinis teisinis pagrindas yra SESV 218 straipsnio 9 dalis.

⁵ Žr. versiją, kurios nuoroda GEC/ADI-AI(2024)7rev5.

⁶ 2014 m. spalio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Vokietija / Taryba*, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:2258, 64 punktas.

⁷ 2014 m. spalio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Vokietija / Taryba*, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:2258, 61–64 punktai.

4.2. Materialinis teisinis pagrindas

4.2.1. Principai

Sprendimo pagal SESV 218 straipsnio 9 dalį materialinis teisinis pagrindas pirmiausia priklauso nuo numatomo akto, dėl kurio Sąjungos vardu nustatoma pozicija, tikslo ir turinio. Jeigu numatomu aktu siekiama dviejų tikslų arba jį sudaro dvi dalys ir jeigu vieną iš tų tikslų ar dalių galima laikyti pagrindiniu tikslu arba pagrindine dalimi, o kita dalis ar kiti tikslai yra tik papildomi, sprendimas pagal SESV 218 straipsnio 9 dalį turi būti grindžiamas tik vienu materialiniu teisiniu pagrindu – tuo, kurio reikalauja pagrindinis ar svarbesnis tikslas arba dalis.

4.2.2. Taikymas aptariamuoju atveju

Nurodytas numatomos Rekomendacijos tikslas – „padėti valstybėms narėms vykdamas veiksmus, kuriais siekiama visoje savo ir viešojo bei privačiojo sektorių subjektų veikloje skatinti lygybę, įskaitant lyčių lygybę, užkirsti kelią visų formų diskriminacijai ir su ja kovoti per DI sistemų gyvavimo ciklą“.

Tai suderinama su DI akto tikslu, t. y. „pagerinti vidaus rinkos veikimą nustatant vienodą teisinę sistemą, visų pirma skirtą dirbtinio intelekto sistemų kūrimui, pateikimui rinkai, pradėjimui naudoti ir naudojimui Sąjungoje paisant Sąjungos vertybių, skatinti į žmogų orientuoto ir patikimo dirbtinio intelekto įsisavinimą kartu užtikrinant aukšto lygio sveikatos, saugumo, pagrindinių teisių, įtvirtintų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, apsaugą, įskaitant demokratijos, teisinės valstybės ir aplinkos apsaugą, saugoti nuo žalingo DI sistemų poveikio Sąjungoje ir remti inovacijas“.

Rekomendacija daugiausia iš dalies sutampa su DI aktu, visų pirma:

- Rekomendacija siekiama kovoti su dėl DI atsirandančia nelygybe, o šis tikslas panašus į DI akto tikslą, t. y. užtikrinti aukšto lygio ES pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintų pagrindinių teisių, įskaitant teises į lygybę ir nediskriminavimą, apsaugą nuo žalingo DI sistemų poveikio Sąjungoje;
- asmeninė ir materialinė taikymo sritis, kuriai ketinama taikyti DI aktą ir Rekomendaciją (priemonės), iš esmės yra tokia pati, t. y. viešieji ir privatieji subjektai, kuriantys arba diegiantys DI ir vykdamas veiklą per DI sistemų gyvavimo ciklą;
- panašus laipsniškas ir diferencijuotas požiūris į DI sistemas taikomas tiek DI akte, tiek Rekomendacijoje, laikantis Pagrindų konvencijos dėl DI;
- Rekomendacijoje nustatyti skaidrumo ir (žmogaus atliekamos) priežiūros reikalavimai, susiję su diskriminacijos dėl per DI sistemų gyvavimo ciklą vykdomos veiklos nustatymu, prevencija ir kova su ja, kurie yra panašūs į DI akte, visų pirma jo 13, 14, 49, 50 ir 86 straipsniuose, nustatytus reikalavimus;
- Rekomendacijos reikalavimai nustatyti, vertinti, mažinti ir stebėti diskriminacijos riziką yra panašūs į DI akto reikalavimus ir pareigas didelės rizikos DI sistemų tiekėjams arba diegėjams, visų pirma, be kita ko, jo 9, 10, 17, 26 ir 27 straipsnius; į rekomendaciją taip pat įtrauktos su standartais susijusios nuostatos, kurios yra panašios į 40–49 straipsniuose išdėstytas nuostatas, susijusias su Sąjungos darniaisiais standartais;
- Rekomendacijoje numatytos priemonės, susijusios su dokumentavimu, procedūrinėmis apsaugos priemonėmis ir teisių gynimo priemonėmis, kurios

yra panašios į DI akte, visų pirma jo 11, 12, 26, 53, 85 ir 86 straipsniuose, nustatytas priemonės;

- Rekomendacijoje nustatyti tiksliniai sektoriai, į kuriuos turi būti integruojama lygybė, ir reikalaujama imtis priemonių, kai diskriminacijos rizika yra ypač didelė ir iš dalies sutampa su DI akte nustatytu didelės rizikos skirstymu į kategorijas (6 straipsnis ir I bei III priedai).

Rekomendacija taip pat apima bendrus Sąjungos *acquis* nediskriminavimo ir lygybės elementus. Tai visų pirma susiję su direktyvomis dėl lygybės įstaigų, priimtomis remiantis SESV 19 ir 157 straipsniais⁸. Atitinkami Rekomendacijos elementai, be kita ko, yra šie:

- reikalavimai valstybėms narėms aprūpinti lygybės įstaigas pakankamais finansiniais, žmogiškaisiais ir techniniais ištekliais ir bendradarbiauti su jomis rengiant atitinkamus teisės aktus, politiką ir administracines, reguliavimo ar kitas sistemas (susiję su direktyvų 3 ir 4 straipsniais);
- skaidrumo ir priežiūros reikalavimai, suteikiantys lygybės įstaigoms galimybę tikrinti, ar būta diskriminacijos, ir įvertinti, ar tokioms DI sistemoms reikalingas moratoriumas arba draudimas (susiję su direktyvų 8 ir 9 straipsniais);
- reikalavimai remti nukentėjusiuosius nuo diskriminacijos dėl DI arba padėti jiems ginti savo teises, be kita ko, pateikiant pastabas teismui (susiję su direktyvų 6, 7, 8, 9, 10 ir 11 straipsniais).

Nors Rekomendacija siekiama skatinti lygybę ir užkirsti kelią diskriminacijai, joje visų pirma pateikiamos teisėkūros ir politikos priemonės, skirtos DI sistemų gyvavimo ciklo subjektams (žr. Rekomendacijos 2 punktą). Konkrečiau, joje pateikiamos rekomendacijos dėl poveikio lygybei vertinimų, sertifikavimo, skaidrumo, stebėsenos ir DI sistemų priežiūros, kaip paaiškinta pirmiau.

Sąjungoje didžioji Rekomendacijos dalis bus įgyvendinta ne horizontaliaisiais lygybės teisės aktais, kurie taikomi visiems ekonominės veiklos vykdytojams, pvz., lygybės įstaigų teisės aktais, bet teisės aktais, konkrečiai skirtais DI sistemas teikiantiems ir diegiantiems veiklos vykdytojams, visų pirma DI aktu ir (arba) jo įgyvendinimo priemonėmis. Iš tiesų aiškinamajame memorandume aiškiai pripažįstama, kad DI aktu (jo dalimi) jau įgyvendinamos rekomendacijos (žr. aiškinamojo memorandumo 11 dalį).

Darytina išvada, kad Rekomendacijos pagrindinė dalis patenka į DI akto taikymo sritį. Todėl pozicijos, kurios Sąjungos vardu turi būti laikomasi dėl tų Rekomendacijos elementų, materialinis teisinis pagrindas turėtų būti SESV 114 straipsnis, kuris yra pagrindinis DI akto teisinis pagrindas.

Todėl siūlomo sprendimo materialinis teisinis pagrindas yra SESV 114 straipsnis.

⁸ 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1500 dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų dėl vienodo požiūrio į moteris ir vyrus ir vienodų jų galimybių užimtumo ir profesinės veiklos srityje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2006/54/EB ir 2010/41/ES, (OL L, 2024/1500, 2024 5 29, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1500/oj>); 2024 m. gegužės 7 d. Tarybos direktyva (ES) 2024/1499 dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų rasinės ar etninės kilmės, srityje, vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, užimtumo ir profesinėje srityje, vienodo požiūrio į moteris ir vyrus socialinės apsaugos srityje ir dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2000/43/EB ir 2004/113/EB, (OL L, 2024/1499, 2024 5 29, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1499/oj>).

4.3. Išvada

Siūlomo sprendimo teisinis pagrindas turėtų būti SESV 114 straipsnis kartu su SESV 218 straipsnio 9 dalimi.

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

dėl pozicijos, kurios Europos Sąjungos vardu turi būti laikomasi dėl Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijos dėl lygybės ir dirbtinio intelekto projekto

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 114 straipsnį kartu su 218 straipsnio 9 dalimi,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) Europos Taryba siekia priimti rekomendaciją (toliau – Rekomendacija), kad būtų atsižvelgta į dirbtinio intelekto (DI) sistemų poveikį, jų potencialą skatinti lygybę, įskaitant lyčių lygybę, ir riziką, kurią jos gali kelti nediskriminavimo srityje. Rekomendaciją 2025 m. lapkričio 18–20 d. bendroje plenarinėje sesijoje turi priimti Europos Tarybos Lyčių lygybės komisija (GEC) ir Kovos su diskriminacija, įvairovės ir įtraukties iniciatyvinis komitetas (CDADI), o Europos Tarybos Ministrų Komitetas ją oficialiai patvirtinti;
- (2) Rekomendacija siekiama papildyti Europos Tarybos pagrindų konvenciją dėl dirbtinio intelekto ir žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės (toliau – Pagrindų konvencija), kurią Sąjunga pasirašė pagal Tarybos sprendimą (ES) 2024/2218, kiek tai susiję su lygybės principu, pateikiant valstybėms narėms išsamias su lygybe susijusias rekomendacijas;
- (3) Pagrindų konvencijoje nustatomi bendrieji principai ir pareigos, kurių Pagrindų konvencijos šalys turėtų laikytis, kad užtikrintų žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės apsaugą vykdant veiklą per DI sistemų gyvavimo ciklą. Komisija pasiūlė, kad Sąjunga sudarytų Pagrindų konvenciją⁹. Taryba šiuo metu priima Tarybos sprendimą dėl Pagrindų konvencijos sudarymo;
- (4) 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamentas ir Taryba, remdamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 16 ir 114 straipsniais, priėmė Reglamentą (ES) 2024/1689¹⁰, kuriame nustatytos iš esmės visiškai suderintos taisyklės, kuriomis reglamentuojamas DI sistemų pateikimas rinkai, pradėjimas naudoti ir naudojimas Sąjungoje. Tos taisyklės yra tiesiogiai taikomos valstybėse narėse, nebent aiškiai nustatyta kitaip;

⁹ Pasiūlymas dėl TARYBOS SPRENDIMO dėl Europos Tarybos pagrindų konvencijos dėl dirbtinio intelekto ir žmogaus teisių, demokratijos ir teisės viršenybės sudarymo Europos Sąjungos vardu, COM(2025) 265 *final*.

¹⁰ 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1689 kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 ir (ES) 2019/2144 ir direktyvos 2014/90/ES, (ES) 2016/797 ir (ES) 2020/1828, (Dirbtinio intelekto aktas), OL L, 2024/1689, 2024 7 12.

- (5) Pagrindų konvencija Sąjungoje turi būti įgyvendinama tik DI aktu ir, kai taikytina, kita atitinkama Sąjungos *acquis*;
- (6) tikslinga nustatyti poziciją, kurios Sąjungos vardu turi būti laikomasi dėl Rekomendacijos GEC ir CDADI bendroje plenarinėje sesijoje, taip pat Ministrų Komiteje, nes Rekomendacija, net jei ji nėra privaloma, galės labai paveikti Sąjungos teisės, t. y. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės, turinį;
- (7) Rekomendacijos subjektinė ir materialinė taikymo sritis iš esmės sutampa su Reglamentu (ES) 2024/1689, kuriame numatytos DI taisyklės, kurios paprastai grindžiamos visišku suderinimu Sąjungoje;
- (8) Rekomendacijos priėmimas gali daryti poveikį esamoms ir numatomoms bendroms Sąjungos taisyklėms arba pakeisti jų taikymo sritį, kaip apibrėžta SESV 3 straipsnio 2 dalyje. Todėl Sąjunga turi išimtinę išorės kompetenciją priimti poziciją Sąjungos vardu dėl Rekomendacijos priėmimo;
- (9) Sąjunga turėtų užtikrinti, kad Rekomendacija būtų suderinama su Sąjungos teise ir visais Sąjungos lygmeniu suderintais aspektais galėtų būti įgyvendinta Sąjungos teisinėje sistemoje pagal galiojančią Sąjungos *acquis*, visų pirma Reglamentą (ES) 2024/1689 ir direktyvas (ES) 2024/1499 bei (ES) 2024/1500. Kalbant apie konkrečias rekomendacijas, susijusias su DI sistemų, kurios yra visiškai suderintos Sąjungoje, kūrimu ir naudojimu, Sąjunga turėtų siekti užtikrinti, kad Rekomendacija atitiktų DI akto nuostatas ir Europos Tarybos pagrindų konvencijoje dėl DI nustatytus principus;
- (10) jei šios sąlygos bus įvykdytos, rekomendacija gali būti patvirtinta Sąjungos vardu 2025 m. lapkričio 18–20 d. vyksiančioje bendroje GEC ir CDADI plenarinėje sesijoje ir kitame Ministrų Komiteto posėdyje;
- (11) kadangi Sąjunga nėra Europos Tarybos narė, bet jos narės yra visos valstybės narės, Sąjungos poziciją, veikdamos kartu, turi pareikšti valstybės narės,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Pozicija, kurios Sąjungos vardu turi būti laikomasi GEC ir CDADI bendroje plenarinėje sesijoje, taip pat Ministrų Komiteto posėdyje, yra neprieštarauti Rekomendacijos dėl DI ir lygybės priėmimui, jei atsižvelgiama į toliau nurodytas sąlygas.

1. Priemonės, susijusios su DI sistemų gyvavimo ciklo subjektais, neviršija DI akte, kuriuo iš esmės visiškai suderinamos DI taisyklės Sąjungoje, be kita ko, lygybės srityje, nustatytų įpareigojimų. Visų pirma Rekomendacija turėtų būti užtikrintas pakankamas jos įgyvendinimo lankstumas, laikantis Pagrindų konvencijoje nustatyto požiūrio. Taip pat reikėtų vengti rekomenduoti nustatyti papildomas teigiamas pareigas, susijusias su DI sistemų tiekėjų ir diegėjų lygybės skatinimu, taip pat nustatyti neterminuotą DI naudojimo apribojimą.
2. Rekomendacijoje suformuluotos priemonės ir standartai turi užtikrinti nuoseklumą ir sąveikumą su Sąjungos teisine sistema tiek terminologiniu, tiek materialiniu požiūriu.

3. Apsaugos priemonės, susijusios su žmogaus atliekamos peržiūros ir apeliacijų procedūromis, yra suderintos tiek su DI aktu, tiek su Pagrindų konvencija, taip užtikrinant šių dviejų priemonių suderinamumą, kartu išvengiant konkrečių su DI susijusių pareigų nustatymo DI sistemų, nenumatytų Sąjungos *acquis*, tiekėjams arba diegėjams.
4. Rekomendacijoje nurodytų sektorių, kuriems reikia skirti ypatingą dėmesį, aprėptis turėtų užtikrinti suderinamumą su DI akte (I ir III priedai) apibrėžtomis didelės rizikos sritimis ir neviršyti jų ribų. Kita vertus, Rekomendacijoje turėtų būti tinkamai diferencijuojamas sektorių vertinimas dėl stebėsenos veiksmų ar kitų pakankamai lanksčių metodų.

2 straipsnis

1 straipsnyje nurodytą poziciją kartu pareiškia Sąjungos valstybės narės, kurios yra Europos Tarybos narės.

3 straipsnis

Šis sprendimas skirtas valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė